

БАТЛАВ.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН

Х.ТЭМҮҮЖИН

.....

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

БНМАУ-ын Ардын Их Хурлаас Монгол Улсын Үндсэн хуулийг 1992 оны 1 дүгээр сарын 13-ны өдөр баталсан бөгөөд ардчилсан, шинэ Үндсэн хуульд "Монгол Улсын Их Хурал бол төрийн эрх барих дээд байгууллага мөн бөгөөд хууль тогтоох эрх мэдлийг гагцхүү Улсын Их Хуралд хадгална", "Монгол Улсад засгийн бүх эрх ард түмний мэдэлд байна. Монголын ард түмэн төрийн үйл хэрэгт шууд оролцож, мөн сонгож байгуулсан төрийн эрх барих төлөөлөгчдийн байгууллагаараа уламжлан энэхүү эрхээ эдэлнэ" хэмээн зааснаар манай улс байнгын ажиллагаатай нэг танхим (нийтийн танхим) бүхий парламентын Бүгд найрамдах улс болсон төдийгүй парламентын ардчиллыг Үндсэн хуулиараа тогтоон баталгаажуулсан явдал болсон юм.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд нь Засгийн газрыг удирдаж, төрийн хууль биелүүлэх ажлыг Улсын Их Хурлын өмнө хариуцах бөгөөд Үндсэн хуулийн Гучин наймдугаар зүйлийн 1-д заасанчлан Засгийн газар нь төрийн гүйцэтгэх дээд байгууллага байна. Ерөнхий сайд нь Улсын Их Хурлаас томилогдож, түүний шууд хяналтад үйл ажиллагаагаа явуулах нь парламентат ёсны гол илэрхийлэл болно. Парламентын ардчилал нь нээлттэй, тэгш, чөлөөт мэтгэлцээн, үзэл бодлын өрсөлдөөнөөр тодорхойлогдох бол парламентат ёс нь парламентаас ерөнхий сайдыг томилж, хянаж, хариуцлага тооцоход чиглэдэг билээ.

Тиймээс Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 41 дүгээр зүйлд зааснаар Ерөнхий сайд Засгийн газрыг удирдаж, төрийн хууль биелүүлэх ажлыг Улсын Их Хурлын өмнө хариуцаж, Засгийн газар үйл ажиллагаагаа Улсын Их Хуралд тайлагнах харилцааг хуулиар нарийвчлан зохицуулж, хууль тогтоох дээд байгууллага нь Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, төсөв, түүний гүйцэтгэл болон хуулийн биелэлтэд хяналт тавих эрхээ хэрэгжүүлэх зорилгоор Улсын Их Хурал Ерөнхий

сайдад асуулга тавих, гишүүд асуулт асууж, хариулт авах асуудлыг энэхүү хуулийн нэмэлт өөрчлөлтөөр оруулна.

Тодорхой хэлбэл төрийн эрх барих дээд байгууллагын үйл ажиллагаанд алдаа мадаг гаргахгүйн үүднээс парламентад худал мэдээлэл өгөхгүй байх, худал мэдээлэл өгөхөөс урьдчилан сэргийлэх, зөрчсөн тохиолдолд хуульд заасан хариуцлага хүлээдэг байх, олонхын бүлэг буюу түүнээс сонгогдсон Ерөнхий сайдаас асуудаг асуулгын цагийг Улсын Их Хуралд бий болгох, уг асуулга нь нээлттэй, тэгш мэтгэлцээний үндсэн дээр өрнөдөг байх зэрэг зарчмын өөрчлөлтийг Улсын Их Хурлын тухай хууль болон, Улсын Их Хурлын дэгийн тухай хууль, Төрийн албаны тухай хуульд оруулах шаардлагатай гэж үзлээ.

1.2.Практик шаардлага

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 41 дүгээр зүйлд зааснаар Ерөнхий сайд Засгийн газрыг удирдаж, төрийн хууль биелүүлэх ажлыг Улсын Их Хурлын өмнө хариуцна, Засгийн газар үйл ажиллагаагаа Улсын Их Хуралд тайлагнах харилцааг хуулиар нарийвчлан зохицуулах шаардлага үүссэн байна. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 112 дугаар зүйлд Ерөнхий сайд нэгдсэн хуралдаанд мэдээлэл хийх асуудлыг журамласан байгаа Үндсэн хуулийн Дөчин нэгдүгээр зүйлд заасантай нийцэхгүй байх бөгөөд гүйцэтгэх засаглалын тэргүүн нь мэдээлэл хийх сэдвээ өөрөө тааллаараа сонгож, сард нэг удаа мэдээлэл хийхдээ зарим үед өөрөө бус Засгийн газрын өөр нэг гишүүнээр мэдээлэл хийлгэж байгаа нь мөн Үндсэн Хуулийн Хорин тавдугаар зүйлийн 8-д заасан “хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн биелэлтийг хянан шалгах” онцгой бүрэн эрхээ чуулганы танхимд хэрэгжүүлэх боломж хязгаарлагдмал байна.

Хоёр.Хуулийн төслөөр зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслөөр Улсын Их Хурлын тухай хуульд холбогдох нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, улмаар Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 112 дугаар зүйлийг Улсын Их Хурлын асуулгын цаг болгон өөрчлөх шаардлага үүсч байна.

Түүнчлэн Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд үг хэлж, мэдээлэл хийж буй Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүд болон ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд багтсан нийтийн албан тушаалтан, бусад этгээд үнэн бодит мэдээлэл өгөх асуудлыг үүрэгжүүлэх, хариуцлага хүлээлгэх харилцаа бүрэн зохицуулагдана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгмийн үр дагавар, тэдгээрийн шийдвэрлэх арга хэмжээний талаар

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл, Улсын Их Хурлын батлагдсанаар нийгмийн үр дагавар нь эерэг байна. Үндсэн хуулийн Гуравдугаар зүйлийн 1, Хорьдугаар зүйл, Хорин нэгдүгээр зүйлийн 1, Хорин гурав, Хорин тав, Хорин зургаа, Хорин долдугаар зүйлд заасан парламентын ардчилал, парламентат ёсыг сэрээх, Улсын Их Хурлын олонхи цөөнх тэгш мэтгэлцэх, Улсын Их Хурлын гишүүд нийт иргэд, улсын ашиг сонирхолын төлөө нээлттэй, бие даасан байдлаар асуулт асууж, үг хэлж, байр сууриа илэрхийлэх зарчим хангагдаж, Үндсэн хуулийн дэг журамд нийцсэн улс төрийн соёл төлөвшин тогтох үр дагавартай гэж үзсэн.

Түүнчлэн парламентын хариуцлагыг нэмэгдүүлэх зорилгоор Улсын Их Хуралд худал мэдээлэл өгөхгүй байх, худал мэдээлэл өгөхөөс урьдчилан сэргийлэх, зөрчсөн тохиолдолд хуульд заасан хариуцлага хүлээдэг байх, олонхын бүлэг буюу түүнээс сонгогдсон Ерөнхий сайдтай цөөнхийн бүлэг, түүний төлөөлөл тэгш нээлтэй мэтгэлцээн өрнүүлэх, сонгогч иргэдийг хууль тогтоох, хуулийн биелэлтэд хяналт тавих Улсын Их Хурлын үйл ажиллагааны мэдээллээр цаг тухайд нь хангаж, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2-т заасан төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим болох "ардчилсан ёс, шударга ёс, эрх чөлөө, тэгш байдлыг хангаж, хууль дээдлэх" зарчмуудыг Улсын Их Хурлын үйл ажиллагаанд баталгаажуулах, олон нийтийн Улсын Их Хуралд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх эерэг үр дагавар үүсгэнэ гэж үзэж байна.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар төсөвт нэмэлт зардал үүсэхгүй болно.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцсэн эсэх, холбогдох хууль тогтоомжтой уялдсан байдал, хуулийн төслийг дагалдан гарах хууль тогтоомжийн төслийн талаар

Хуулийн төсөл нь олонх ба цөөнхөөс бүрддэг байнгын ажиллагаатай парламентыг Монгол Улсад бий болгосон ардчилсан Үндсэн хуультай нийцнэ. Хуулийн төслийг дагалдан Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл мөн Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт оруулах хуулийн төсөл боловсруулж, хамтад нь өргөн мэдүүлнэ.